

شهری از مولفه‌های تاب‌آوری شهرها در حادثه آتش‌سوزی به شمار می‌آید؛ برای مثال آتش‌سوزی‌های عمومی، ارتباط تنگاتنگی با فشارهای اجتماعی زندگی در محلات فقیر و رو به زوال شهر دارد.»

بی‌دقت نباشیم!

«یکی از علت‌های وقوع آتش‌سوزی، بی‌دقتی و سهل‌انگاری آدم‌هاست.» این جمله‌ای است که معاون آموزش و پژوهش جمعیت هلال‌احمر سیستان و بلوچستان در توضیح نقش خطای انسانی در آتش‌سوزی بیان می‌کند. او در ادامه با ذکر مصداقی به توضیح این جمله می‌پردازد: «در کشور ما یکی از دلایل آتش‌سوزی جنگلی و مرتعی این است که رانندگان هنگام عبور از مسیرهای مرتعی و جنگلی ته سیگار خود را به حاشیه جاده پرتاب می‌کنند که می‌تواند باعث آتش‌سوزی شود. همین مسأله به ظاهر ساده، گاه باعث بروز خساراتی جبران‌ناپذیر به کشور می‌شود.» نقش خطای انسانی در آتش‌سوزی‌های گسترده موضوعی است که آمار نیز آن را تأیید می‌کند. گزارش‌های مختلف نشان می‌دهد بی‌دقتی انسان عامل ۹۰ درصد آتش‌سوزی‌های جنگلی به شمار می‌رود. اگرچه به‌طور کلی روشن کردن آتش در جنگل ممنوع و جرم است، برخی افراد نه‌تنها این کار را انجام می‌دهند، بلکه در خاموش کردن آن هم بی‌دقتی و سهل‌انگاری می‌کنند. هاشم‌زهی در پایان گفت‌وگوی خود با «شهروند» به تبعات و خسارات ناشی از این حوادث اشاره می‌کند: «باید بدانیم با توجه به تأثیر بسزایی که جنگل در کاهش آلودگی هوا و جذب گازهای سمی و آلاینده دارد، با نابودی و ویرانی آن، موجودات زنده زمینی در معرض نابودی قرار می‌گیرند. این منابع سرمایه‌های غیر قابل انکار اقتصادی و زیست‌محیطی در حیات انسان‌هاست که همه باید خود را نسبت به حفظ آن مکلف بدانند.»

به ایمن‌سازی اهمیت بدهیم

یکی دیگر از اقدامات پیشگیرانه در جلوگیری از آتش‌سوزی‌های وسیع، بهره‌گیری از ظرفیت همیاران طبیعت و بومیان محلی است. اقدامات پیشگیرانه و مدیریت حوادثی همچون آتش‌سوزی نیازمند همکاری و تعامل میان بخشی، فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی مردم، جلب مشارکت و بهره‌گیری از توان و ظرفیت جوامع محلی، تشکل‌های مردم‌نهاد و همه دستگاه‌های دولتی و موسسات غیر دولتی است؛ مسأله‌ای که عبدالحسین رحیمی، معاون آموزش و پژوهش جمعیت هلال‌احمر به آن اشاره دارد. به اعتقاد این کارشناس مدیریت بحران، مسأله آموزش همگانی در جلوگیری از بروز حوادث آتش‌سوزی، موضوعی است که باید مورد توجه جدی قرار گیرد. او معتقد است صداوسیما می‌تواند با افزایش آگاهی مردم از آتش‌سوزی در جنگل‌ها پیشگیری کند. از نگاه این کارشناس بحران، افزایش آگاهی، رغبت و انگیزه مردم را برای مشارکت در طرح‌های محیط زیستی افزایش می‌دهد تا اگر حریق هم رخ داد، در کوتاه‌ترین زمان و با خسارت حداقلی پایان یابد.

نکته دیگری که این کارشناس بحران به آن اشاره دارد، بحث ایمن‌سازی محیط پیش از هر حادثه است. او در این زمینه می‌گوید: «به‌طور مثال در مورد حادثه آتش‌سوزی می‌توان با نصب آئیر شناسایی دود یا سنسورهای حرارتی احتمال مرگ‌ومیر را به نصف کاهش داد.» او می‌افزاید: «هر زمان صحبت از آتش می‌شود، ناخودآگاه عامل انسانی قد علم می‌کند. گاه بی‌دقتی و سهل‌انگاری‌های ساده عامل بروز حادثه‌های بسیار گسترده است. مثلاً امکانات گرمایی را باید هر ساله فردی باصلاحیت بررسی کند؛ یا بهتر است از مایعات قابل اشتعال نظیر بنزین، نفت و گازوئیل در محیط داخلی خانه استفاده نشود. این‌گونه مایعات باید در ظروف مخصوص و در جای مناسب نگهداری شود. نباید در مجاورت این مایعات سیگار کشید. از پرده‌های مقاوم به حریق برای افزایش ضریب حفاظت پنجره‌ها استفاده کنید. دودکش، بخاری هیزمی و تمام سیستم‌های گرمایی خانه را سالیانه فردی کارشناس تمیز و بررسی کند. همچنین عایق‌کاری دودکش را فراموش نکنید و توجه کنید حداقل یک متر از سقف بالاتر باشد.» مسأله دیگری که این کارشناس مدیریت بحران به آن اشاره دارد توجه به هشدارهای هواشناسی است. بنا به گفته رحیمی، پیش‌بینی هواشناسی و افزایش دما جز هشدارهایی که برای زندگی در شهر دارد، به دلیل احتمال بروز خطر آتش‌سوزی در مراتع و جنگل‌ها زنگ خطری است که باید مورد توجه جدی قرار گیرد.

انداختن ته سیگار در جنگل یا آتش درست‌کردن در پیک‌نیک خانوادگی گاه نه‌تنها منجر به از بین رفتن مراتع و جنگل‌های کشور به‌عنوان سرمایه‌های سبز می‌شود، بلکه خسارت‌های جبران‌ناپذیری برای ساکنان مناطق اطراف این جنگل‌ها نیز به دنبال دارد؛ خسارت‌هایی که با فرهنگ‌سازی صحیح و آگاهی بخشی می‌توان آن را تا حد بسیاری کاهش داد. مسأله‌ای که رحیمی نیز به آن اشاره می‌کند. او در این بخش با اشاره به اهمیت رعایت نکات ایمنی درباره حریق در عرصه‌های جنگلی و مرتعی می‌گوید: «خودداری از پرت کردن ته سیگار یا چوب کبریت در مکان‌های مستعد آتش‌سوزی از دیگر توصیه‌هایی است که باید در آموزش‌های همگانی مدنظر قرار گیرد.»

خبرگزاری ایرنا

چگونه از گسترش آتش در منطقه‌ای وسیع جلوگیری کنیم؟

سهل‌انگاری، داغی بر تن زمین

می‌توان نبودن آموزش کافی و زیرساخت‌های لازم را دو دلیل مهم بروز آتش‌سوزی‌های گسترده در کشور دانست

می‌توان نبود آموزش کافی و زیرساخت‌های لازم را دو دلیل مهم بروز آتش‌سوزی‌های گسترده در کشور دانست. او با اشاره به آتش‌سوزی اخیر در منطقه جنگل‌کوک ادامه می‌دهد: «در چند روز گذشته، محله کپرنشین «جنگل‌کوک» در چابهار دچار حریق شد. چرا؟ چون جنس سازه‌ها در محل حریق از نوع چوب، کبر، حصیر و کامپوزیت است که سرایت آتش در آن به سرعت رخ می‌دهد.» بنا به گفته این کارشناس بحران، سیستان و بلوچستان یکی از رکوردداران حاشیه‌نشینی در کشور است که این حاشیه‌نشینی مشکلات زیرساختی بسیاری به دنبال دارد. به اعتقاد هاشم‌زهی، هر کدام از این مشکلات می‌تواند منجر به بروز حادثه شود. او در تکمیل صحبت‌های خود در این زمینه می‌گوید: «به‌طور مثال، بسیاری از این مناطق حاشیه‌ای سیستم و شبکه توزیع آب، برق و گاز مناسبی ندارند؛ همین رعایت نشدن مسائل ایمنی در شبکه‌های آب، برق و گاز عاملی مستعد در بروز حادثه‌ای مثل آتش‌سوزی به شمار می‌آید.»

به اعتقاد این کارشناس بحران، میزان آتش‌سوزی در شهرهای مختلف متفاوت است. در برخی شهرها به دلیل ویژگی‌های خاصی که دارند، آتش‌سوزی کمتر و در برخی بیشتر است. او با بیان اینکه علت وقوع آتش در شهر ابعاد مختلفی دارد، ادامه می‌دهد: «موقعیت جغرافیایی، مسائل اجتماعی همچون میزان مصرف مواد مخدر و اعتیاد، سطح سواد و آموزش، میزان ایمن بودن خانه‌ها و زیرساخت‌های

دچار آتش‌سوزی شد و چون جنس سازه‌های محل حریق از نوع چوب، کبر، کامپوزیت و یونولیت فشرده بود، زمان زیادی طول نکشید که محله به خاکستر تبدیل شد. اگرچه این حادثه تلفات جانی نداشت، خسارات بسیاری به مردم منطقه وارد کرد. بر اثر این آتش‌سوزی، ۳۰ خانوار تنها سرپناه خود را که همان کبر بود، از دست دادند و در حال حاضر در چادرهای جمعیت هلال‌احمر اسکان اضطراری داده شده‌اند. حالا پس از گذشت چند روز، عواطف و احساسات پس از حادثه فروکش کرده، اما هنوز پرسش‌های بسیاری بی‌پاسخ مانده است؛ چرا جنگل‌کوک خاکستر شد؟ آتش‌سوزی‌های وسیع چگونه رخ می‌دهد؟ چگونه می‌توانیم از آتش‌سوزی در طبیعت جلوگیری کنیم؟ چطور می‌توان از آتش‌سوزی در محیطی وسیع جان سالم به در برد؟ «شهروند» سعی کرده است به این پرسش‌ها، در گفت‌وگو با کارشناسان حوزه آموزش همگانی در بحران، پاسخ دهد.

به گفته کارشناسان، هر ساله حدود ۱۵ هزار هکتار از مراتع و جنگل‌ها در آتش می‌سوزد که حدود ۹۰ درصد آن به دلیل خطای انسانی رخ می‌دهد. خطای انسانی مسأله‌ای است که در آتش‌سوزی‌های شهر نیز به‌عنوان مولفه‌ای مهم از آن یاد می‌شود؛ موضوعی که محمدامین هاشم‌زهی، معاون آموزش و پژوهش جمعیت هلال‌احمر سیستان و بلوچستان نیز به آن اشاره دارد. از نگاه این کارشناس بحران،

شرایط خشک و بی‌آبی در ایام مختلف سال در بخش‌های مختلف کشور تا حد بسیاری احتمال بروز آتش‌سوزی را افزایش می‌دهد. آتش‌سوزی در طبیعت سریع‌تر گسترش می‌یابد و گیاهان، درختان و منازل مسکونی را طعمه خود می‌کند. با برنامه‌ریزی درست و مناسب همراه با دانش و آگاهی در مورد نحوه حفاظت از مراتع و جنگل‌ها می‌توان از تخریب و ویرانی ناشی از آتش‌سوزی مهیب تا حد زیادی کاست. اقدامات احتیاطی و ایمنی مختلفی وجود دارد که با به کار بردن آن‌ها می‌توان ریسک و خطر ناشی از خسارات را کم کرد. با توجه به حجم بالای بارش‌های بهاره و گسترش پوشش گیاهی در مراتع سراسر کشور، نیاز است تا با نزدیک شدن به فصل گرما با نکات ایمنی و مراقبت‌های لازم در پیشگیری از وقوع آتش‌سوزی در طبیعت آشنا شویم.

چگونه از بروز آتش در طبیعت جلوگیری کنیم؟

مواد شیشه‌ای رها شده در جنگل‌ها و مراتع همانند عدسی ذره‌بین عمل کرده و موجب آتش‌سوزی می‌شوند.

از پرت کردن ته سیگار یا چوب کبریت استفاده شده در جنگل‌ها و مراتع خودداری شود.

گیاهان و علوفه سطح جنگل و مرتع را باید حتی‌الامکان با چرای دام و برداشت دستی کاهش داد.

از سوزاندن بقایای محصولات کشاورزی در مزارع مجاور جنگل‌ها و مراتع خودداری شود.

از روشن کردن آتش در نواحی جنگلی خودداری شود. در مواقع ضروری، از سطوح بدون پوشش گیاهی استفاده شود.

هنگام خاموش کردن آتش، خاکسترهای اجاق بدون اطمینان از خاموش شدن کامل رها نشود.

هیزم‌ها را باید حداقل در فاصله ۱۰ متری محل سکونت انبار کرد.

اشیاء، و محلول‌های قابل اشتعال را باید در ظروف فلزی خارج از محل سکونت نگهداری کرد.

بهتر است درختان و گیاهان مقاوم به آتش در اطراف محل سکونت کاشته شوند تا مانع از گسترش سریع آتش‌سوزی شوند.

هنگام حضور در طبیعت، باید از خاموش شدن آتش ایجاد شده، اطمینان حاصل کنید.

قبل از سوزاندن زباله در نواحی جنگلی، لازم است به مقامات مسئول اطلاع داده و از آن‌ها اجازه گرفت.

قبل از سوزاندن زباله لازم است حداقل ۳ متر اطراف کوره کاملاً تمیز شود.

هنگام سوزاندن زباله باید دستگاه اطفای حریق در دسترس باشد.